

Vergaderjaar 1999–2000

26 823

Wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met de invoering van de euro

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Algemeen

1. Op 1 januari 1999 is de derde fase van de Europese Monetaire Unie van start gegaan. Nederland heeft zich gekwalificeerd om vanaf 1 januari 1999 deel te nemen. De omrekeningskoersen voor de euro en de deelnemende nationale munteenheden zijn onherroepelijk vastgesteld en de euro wordt een volwaardige munteenheid. De euro is f 2,20371 waard. De munteenheden van de deelnemende lidstaten worden vervangen door de euro, die zowel een denominatie krijgt in zijn eigen eenheid en subeenheid – 1 euro en 100 eurocent – als een waardering in de voormalige nationale munteenheden van de deelnemende lidstaten. Een verwijzing naar Ecu geldt vanaf 1 januari 1999 als een verwijzing naar euro in de verhouding 1:1.

Uitgangspunt bij de invoering van de euro is de ongewijzigde continuering van alle rechtsverhoudingen. Tot 1 januari 2002 is betalingsverkeer in euro alleen giraal mogelijk. Er zijn nog geen euromunten en eurobiljetten. Partijen mogen zelf beslissen of zij in euro dan wel nationale valuta willen werken. De Amsterdam Exchange is per 1 januari 1999 overgegaan naar notering in euro. Op 30 december 1998, de laatste handelsdag in gulden, zijn alle orderboekjes in guldens leeggemaakt. Sinds maandag 4 januari 1999 is alleen de euro op de schermen te lezen. Ook de indexen van de AEX, waaronder de EOE index, zijn door de eurokoers gedeeld.

2. De invoering van de euro wordt geregeld door twee verordeningen, de verordening (EG) nr. 1103/97 van de Raad van de Europese Unie van 17 juni 1997 over enkele bepalingen betreffende de invoering van de euro (PbEG L 162, hierna ook: de 235-verordening) en de verordening (EG) nr. 974/98 van de Raad van de Europese Unie van 3 mei 1998 over de invoering van de euro (PbEG L 139, hierna ook: de 109L verordening). De 235-verordening ziet op de overgangperiode vanaf 1 januari 1999 tot 31 december 2001. Deze verordening is bindend voor alle lidstaten, ook niet-deelnemers. Hij introduceert de naam euro, regelt de verhouding met de ecu, geeft afrondingsregels en bevestigt de hoofdregel van continuïteit van «juridische instrumenten», waaronder regelgeving, rechterlijke beslissingen, contracten en andere instrumenten met rechtsgevolg. De 109L-verordening geldt alleen voor de eerste groep van EMU-deelnemers.

Zij regelt de gevolgen van de omzetting van nationale valuta naar euro. Vanaf 1 januari 1999 is de gulden een eenheid geworden van de euro. Deze verordening bevat verder uitwerkingen van de omzettingsoperatie voor contracten en financiële instrumenten.

De rechtstreekse werking van de verordeningen betekent dat guldensbedragen in de wet vanaf 1 januari 2002 van rechtswege worden gelezen als eurobedragen. Aanpassing van de Nederlandse wet- en regelgeving zou niet noodzakelijk zijn, maar ik acht vasthouden aan de vermeldingen in gulden niet wenselijk. Dat zou betekenen dat de Nederlandse wet- en regelgeving nog jarenlang bedragen zou bevatten die voortdurend moeten worden omgerekend in eurobedragen. Dat is verwarrend. De meeste wijzigingen zullen worden aangebracht door een verzamelwet. Zie hierover ook de brief van de minister van Financien over euro en wetgeving van 7 april 1999 (kamerstukken II 1998/99, 25 107, nr. 32).

3. De invoering van de euro vergt ook enige aanpassingen van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Bij brief van 7 december 1998 (Kamerstukken II 1998/99, 25 107, nr. 29) heb ik de Eerste en Tweede Kamer bericht over de wijzigingen in het vennootschapsrecht. In die brief worden ook de hoofdlijnen van dit wetsvoorstel geschetst. Aangegeven wordt dat deze wettelijke maatregelen vooruitlopend op de hierboven genoemde verzamelwet nodig zijn om de overgang van gulden naar euro voor het bedrijfsleven te vereenvoudigen. Om die reden wordt een aantal grensbedragen al in dit wetsvoorstel in euro weergegeven. De brief is als bijlage 1¹ aan deze toelichting gehecht. Op de brief is inmiddels commentaar geleverd door onder meer VNO/NCW en de AEX. Ook zijn vragen gesteld door de vaste commissie van Justitie van de Tweede Kamer (Kamerstukken II 1998/99, 25 107, nr. 30). De vragen alsmede de daarop gegeven antwoorden (Kamerstukken II 1998/99, 25 107, nr. 31) zijn als bijlage 2¹ toegevoegd aan deze toelichting. Over de gevolgen van de invoering van de euro voor het vennootschapsrecht zijn diverse publicaties verschenen. Zonder naar volledigheid te streven noem ik hier M. van Olffen, Enige gevolgen van de invoering van de euro in het vennootschaps- en rechtspersonenrecht, NV 1997, 75 p. 184; A.F. Verdam, Invoering van de euro, gevolgen voor de bedrijfsjuridische praktijk, TVVS 1996 p. 338 en 1997, p. 304; R.J.C. van Helden, De euro en boek 2 BW, onvoorziene knelpunten. Een verkenning, TVVS 1997 p. 144; Gecombineerde commissie vennootschapsrecht, De euro en het NV/BV recht, enige aanbevelingen tot wetswijziging, WPNR 6309, 1998, p. 239; Otterbeek, vennootschapsrechtelijke aspecten van de invoering van de euro, Eurobulletin 2, 1998, p. 2; W.J. Slagter, de invoering van de euro en de nominale waarde van aandelen, TVVS 1998, p. 224; Otter, Van Kuijk, M. van Olffen en A.F. Verdam, invoering van de euro in de verschillende lidstaten, TVVS 1998 p 361; en M. van Olffen, De eurobrief van de minister van Justitie, WPNR 6340, 1999, p. 7.

Voor het jaarrekeningrecht is verder van belang het rapport van de Europese Commissie DG XV over de financiële verslaggeving en de invoering van de euro (xv/7002/97-nl).

4. Bij het opstellen van de regels heb ik in overweging genomen, dat de kosten voor vennootschappen zo beperkt mogelijk moeten blijven. Waar dat niet strikt noodzakelijk is, wordt afgezien van het geven van dwingend-rechtelijke regels. Indien de invoering van de euro wijziging van statuten onvermijdelijk maakt, is gekozen voor regelingen waardoor de kosten en formaliteiten van dergelijke wijzigingen worden beperkt.

Op grond van de verordeningen en de wet heeft iedere vennootschap de volgende keuzemogelijkheden:

- a. geen wijzigingen aanbrengen in de statuten. Volgens de verordeningen wordt iedere vermelding in gulden in statuten dan vanaf 1 januari 2002 van rechtswege gelezen als verwijzingen in euro;

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

- b. de statuten wijzigen met inachtneming van de verordeningen en de gebruikelijke regels van boek 2 BW. Zij kunnen bijvoorbeeld kiezen voor splitsing en samenvoeging van aandelen;
- c. de statuten wijzigen met gebruikmaking van de bijzondere regels van dit wetsvoorstel.

ARTIKELN

Artikel 63b lid 3/153 lid 4/ 263 lid 4

De wettelijke voorschriften voor grote ondernemingen (structuurregeling) bevatten criteria voor de toepasselijkheid van de regeling. Een van de voorwaarden is dat het geplaatste kapitaal van de vennootschap tezamen met de reserves volgens de balans met toelichting tenminste een bij koninklijk besluit vastgesteld grensbedrag beloopt (artikel 153, tweede lid, aanhef en onder a, en artikel 263, tweede lid, aanhef en onder a, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek). Bij Besluit van 14 november 1992, Stb. 1992, 602, is per 1 januari 1993 het bedoelde bedrag vastgesteld op 25 miljoen gulden. Als prijsindexcijfer is bij Besluit van 15 november 1982, Stb. 1982, 635, aangewezen de prijsindex van de bruto investeringen in vaste activa van bedrijven met als basisjaar 1971. Daarnaast bevat de wet regels voor het aanpassen van de criteria. Zo kan het bedrag van het eigen vermogen eens in de twee jaar worden verhoogd of verlaagd als prijsontwikkelingen daartoe aanleiding geven. Wijziging blijft achterwege als het nieuwe onafgeronde bedrag minder dan twee miljoen gulden afwijkt van het huidige bedrag. Om te voorkomen dat het bedrijfsleven met gebroken grensbedragen wordt geconfronteerd is vastgelegd dat het grensbedrag in veelvoud van 2,5 miljoen gulden wordt vastgesteld. Uitgaande van het prijsindexcijfer van de bruto investeringen in vaste activa van bedrijven van 1997 zou het te verhogen grensbedrag uitkomen op 26,6 miljoen gulden ofwel 12 070 554 euro. Gelet op de in de wet vastgelegde systematiek van afgeronde bedragen wordt voorgesteld als grensbedrag op te nemen 12 miljoen euro. Als prijsindexcijfer ben ik voornemens het prijsindexcijfer van bruto investeringen in vaste activa van vennootschappen en huishoudens te handhaven. 1997 Wordt het nieuwe basisjaar. De voorgestelde wijziging is immers gebaseerd op gegevens van dat jaar. Het drempelbedrag voor een verhoging wordt 1 miljoen euro, waarbij het te verhogen bedrag wordt afgerond op het naaste veelvoud van 1 miljoen euro. Deze wijziging heeft geen directe gevolgen voor het grensbedrag dat er toe kan leiden dat een naamloze of besloten vennootschappen een grote vennootschap wordt als bedoeld in afdeling 6 van titel 4 respectievelijk titel 5 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Door de afronding wordt het aantal vennootschappen dat onder deze regeling valt ook niet vergroot. Omzetting van dit bedrag met gebruikmaking van de officiële omrekenkoers zou ertoe leiden dat verhogingen met stappen van, bijvoorbeeld, een miljoen tweehonderdvijftigduizend euro moeten geschieden. Dat leidt, zeker na een aantal verhogingen, tot minder goed hanteerbare grensbedragen. Daarom is gekozen voor een verhoging telkens met een miljoen euro. De regeling is opgenomen omdat veel vennootschappen van enige omvang naar verwachting al in de overgangperiode hun jaarrekening zullen inrichten met gebruikmaking van de euro. De balansgegevens van deze vennootschappen bepalen of zij voldoen aan de criteria van artikel 153/263.

Artikel 67/178

Bij oprichting van een naamloze vennootschap moet ten minste fl 100 000 worden ingebracht. De wet gaat uit van storting in Nederlands geld. Ook

de nominale waarde van de aandelen moet in Nederlands courant worden uitgedrukt. De Minister van Justitie aanvaardt voorts geen akte houdende statuten waarin aandelen worden opgenomen met een waarde kleiner dan fl 0,01.

De invoering van de euro brengt in dit systeem geen wijziging. Vennoetschappen die worden opgericht vanaf 1 januari 2002 moeten hun kapitaal en de nominale waarde van de aandelen uitdrukken in euro. In lijn met het thans op grond van de Departementale Richtlijnen gehanteerde beleid zal deze moeten worden uitgedrukt in een bedrag van ten minste een eurocent. Het voorgestelde artikel 67 verwoordt dit.

Bij gebruikmaking van de officiële omrekenkoers zou het minimumkapitaal moeten worden vastgesteld op euro 45 378, 02 161. In technische zin is zo'n drempelbedrag mogelijk. In de praktijk zou het een verhoging van het minimumkapitaal betekenen, omdat het exact omgerekende bedrag zich moeilijk laat verdelen in aandelen met een praktisch te hanteren nominale waarde. Het ligt daarom in de rede een nieuw drempelbedrag vast te stellen op euro 45 000. Met dit bedrag wordt tevens voorkomen dat vennoetschappen die hun kapitaal omzetten volgens artikel 67a geconfronteerd worden met een maatschappelijk of gestort kapitaal dat onder het verplichte minimum uitkomt. De tweede richtlijn 77/91 van de Raad van 13 december 1976 inzake het vennoetschapsrecht (PbEG L 26, hierna ook: tweede richtlijn) schrijft voor naamloze vennoetschappen een minimum kapitaal van ten minste 25 000 euro voor.

Voor de besloten vennoetschap gelden soortgelijke regels. Het minimumkapitaal voor de besloten vennoetschap (thans fl 40 000, omgerekend euro 18 151, 20 864) wordt vastgesteld op euro 18 000. Hierbij spelen dezelfde overwegingen als voor een naamloze vennoetschap.

Bij het Nederlandse karakter van de vennoetschap past dat bij het kapitaal wordt uitgegaan van het Nederlandse geldstelsel. De Muntwet bevat tot 1 januari 2002 de bepaling dat de gulden de rekeneenheid van het Nederlandse stelsel is. Vennoetschappen dienen tot 1 januari 2002 de keuze te hebben om hun nominatie in gulden te laten luiden, ook al zal boek 2 slechts spreken over euro. Om onzekerheid op dit punt te voorkomen wordt voorgesteld dit in een nieuw lid 5 expliciet vast te leggen.

Artikel 67a/178a

Vennoetschappen die op 1 januari 1999 bestaan, kunnen vanaf deze datum kiezen tussen handhaving van de vermeldingen in de statuten in guldens en omzetting van de vermeldingen in euro. Voor vennoetschappen die bij statutenwijziging de nominale waarde van aandelen en kapitaal omzetten, bevat dit artikel de omrekenings- en afrondingsmethodiek en bijzondere regels. Ook kan de vennoetschap het kapitaal herstructureren. Daarop ziet artikel 67b/178b.

Lid 1 regelt de vraag of men bij de omzetting van kapitaal en aandelen in euro moet uitgaan van het maatschappelijk kapitaal of van de nominale waarde per aandeel. De wet spreekt van een in aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal. Doel van de voorgestelde regeling is de onderlinge verhoudingen tussen aandeelhouders en de verhoudingen tussen aandeelhouders en vennoetschap zoveel mogelijk te behouden. Uitgaan van de waarde per aandeel ligt dan voor de hand.

De vennoetschap berekent allereerst de nominale waarde van elk van de uitgegeven aandelen, inclusief die welke zij zelf houdt, in euro. Bij de afronding moet gebruik worden gemaakt van de officiële omrekenkoers. Daarbij is gekozen voor afronding tot op het dichtstbijzijnde bedrag van twee cijfers achter de komma, en niet het dichtstbijzijnde bedrag van een volle euro. Daarvoor zijn goede redenen. Aandelen met een bedrag tot twee cijfers achter de komma zijn ook nu in Nederland niet ongebruikelijk. Afronding tot op twee cijfers brengt ook een geringere afwijking teweeg

ten opzichte van het oorspronkelijke bedrag dan afronding tot op een hele euro. De Europese Commissie gaat eveneens uit van afronding tot op de dichtstbijzijnde cent.

De vennootschap rekent op deze manier eveneens de som van de op de aandelen gestorte bedragen uit. De tweede volzin bepaalt dat som van de omgezette nominale waarde van de aandelen geldt als het bedrag van het geplaatste kapitaal in euro.

In een enkel geval kan dit er toe leiden dat het in de statuten voorziene bedrag van het maatschappelijk kapitaal wordt overschreden. Men denke aan het uitzonderlijke geval van de vennootschap die veel aandelen in relatief kleine coupures heeft uitstaan tot (vrijwel) het hele bedrag van het maatschappelijk kapitaal, en die coupures naar boven worden afgerond.

Om aan dit probleem tegemoet te komen, kan de algemene vergadering van aandeelhouders besluiten om bij de statutenwijziging tevens het bedrag van het maatschappelijk kapitaal te verhogen.

Vervolgens moet worden uitgerekend tot welk bedrag in euro omzetting van het oorspronkelijk bedrag van het maatschappelijk en geplaatst kapitaal in gulden zou hebben geleid. Dit laatste bedrag heeft geen zelfstandige betekenis. Een eventueel verschil tussen dit laatste bedrag en het door toepassing van artikel 67b lid 1 gevonden bedrag is alleen van belang in verband met de regels van kapitaalbescherming. Daarop zien de leden 2 en 3.

Is de som van de nominale waarde van de in euro omgerekende en afgeronde aandelen hoger dan het bedrag van het eveneens in euro omgerekende en afgeronde geplaatste kapitaal, dan geldt de hogere som van de aandelen als het geplaatst kapitaal. Er is dan sprake van een kapitaalverhoging met bijbehorende stortingsplicht. De bijstorting kan worden voldaan hetzij door de individuele aandeelhouders aan te spreken, hetzij vanuit de middelen van de vennootschap. Omdat de eerste bijstortingsmethode zeker wanneer het om aandelebewijzen aan toonder gaat niet praktisch is, wordt in lid 2 een bijschrijving uit de middelen van de vennootschap voorgeschreven. Het verschil tussen het oorspronkelijke bedrag van het geplaatst kapitaal en het nieuwe bedrag in euro wordt ten laste gebracht van daartoe beschikbare reserves. De gewone regels voor kapitaalverhoging gelden niet.

Niet alle vennootschappen hebben de vrije beschikking over reserves die kunnen worden omgezet in kapitaal. Een verwant probleem ontstaat wanneer de vennootschap ook preferente aandelen heeft uitgegeven. In het geval van preferente aandeelhouders zal de bijschrijving dan niet kunnen geschieden ten laste van een reserve waartoe gewone aandeelhouders gerechtigd zijn. Bijschrijving is slechts mogelijk ten laste van een reserve toerekenbaar aan die preferente aandeelhouders.

In de literatuur is bepleit dat de vennootschap in zulke gevallen een reserve moet gaan aanhouden ter grootte van het verschil. Hiervoor wordt de term euroreserve gebruikt. De aard van de reserve wordt daarbij vergeleken met de reserve aangeduid in artikel 178 lid 3 Boek 2 van het BW. Die reserve ziet echter op het verschil tussen het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal dat feitelijk in de vennootschap aanwezig is, en het wettelijk minimumkapitaal. In het geval van artikel 67b lid 2 kan van een geplaatst kapitaal dat kleiner is dan het minimumkapitaal, geen sprake zijn. Integendeel: het geplaatste kapitaal dat al ten minste gelijk was aan het minimum kapitaal, wordt nog verhoogd. Daar tegenover moet dan een balanspost staan die men zou kunnen aanduiden als een bijschrijvingsreserve. In wezen schiet de vennootschap een bedrag voor ter grootte van de gezamenlijke aanvullende stortingsplicht van de aandeelhouders. Dit voorschot moet zo spoedig mogelijk en in elk geval voordat winstuitkeringen aan de betreffende aandeelhouders worden gedaan, worden afgelost. Dat kan gebeuren doordat uit in te houden winst waartoe deze aandeelhouders gerechtigd zijn, of uit alsnog te vormen reserves, wordt voldaan aan de bijstortingsverplichting. Lid 2 regelt dat de

vennootschap de gezamenlijke schuld kan voldoen door deze direct ten laste te brengen van een aan de aandeelhouders toekomend bedrag uit de reserves. Totdat is bijgestort, mogen geen winstuitkeringen krachtens artikel 105/216 aan de betreffende aandeelhouders geschieden.

Of de vennootschap over reserves beschikt, blijkt uit de jaarrekening. Het ligt dan ook voor de hand dat de statutenwijziging wordt voorgesteld ter gelegenheid van het vaststellen van de jaarrekening. De vennootschap kan ook kiezen voor een tussentijdse vermogensopstelling.

Lid 3 regelt het geval dat de som van de nominale waarde van de in euro omgerekende en afgeronde aandelen lager is dan het bedrag van het eveneens in euro omgerekende en afgeronde geplaatste kapitaal. Dan geldt het lagere bedrag als het geplaatst kapitaal. Strikt genomen is er sprake van vermindering van het kapitaal als bedoeld in artikel 99/ 208 van Boek 2 BW. Deze regeling is in het bijzonder getroffen om crediteuren en andere belanghebbenden te beschermen tegen het uithollen van het kapitaal van een vennootschap. In het geval van omzetting van gulden naar euro is daarvan geen sprake, mits het aldus vrijgekomen geld niet wordt uitgekeerd. Artikel 67b lid 3 schrijft daarom voor dat een reserve moet worden gevormd ter grootte van het verschil. Deze regeling biedt afdoende bescherming aan schuldeisers van de vennootschap. Het artikellid bepaalt daarom tevens dat de kapitaalverminderingprocedure vervat in artikel 99/208 niet behoeft te worden gevolgd.

De reserve draagt het karakter van een agioreserve: zij behelst immers een bedrag dat door de gezamenlijke aandeelhouders is gestort boven het (verlaagde) bedrag van de nominale waarde van hun aandelen. Het bedrag is echter niet vrij uitkeerbaar. De schuldeisers van de vennootschap hebben hun contacten gebaseerd op een hoger geplaatst kapitaal. Zij mogen niet worden geconfronteerd met een schuldenaar die plotseling een lager geplaatst kapitaal heeft, indien daar geen andere zekerheid tegenover staat.

Indien deze procedure er onverhoopt toe mocht leiden dat minder dan een/vijfde van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst, moet het maatschappelijk kapitaal bij de statutenwijziging eveneens worden verlaagd.

Lid 4 bepaalt dat door de vorming van de reserve wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 82 lid 3. De aandelen worden dus als volgestort beschouwd.

Artikel 67b/178b

Ook bij omrekening en afronding volgens artikel 67a zullen bij het bestaan van verschillende coupures van aandelen verschuivingen en dus fricties kunnen optreden in de onderlinge verhouding tussen bestaande aandeelhouders, zowel voor wat betreft hun financiële rechten als in de stemverhoudingen. Zo zullen preferente aandeelhouders in het geval van kapitaalvermindering bedoeld in artikel 67a lid 3 hun financiële rechten willen blijven relateren aan het oorspronkelijk nominaal bedrag van het aandeel. Een statutenwijziging waarbij die rechten (denk aan recht op preferent dividend en voorrangrecht op uitkering bij liquidatie) van preferente aandeelhouders worden verhoogd mag niet worden doorgedrukt tegen de zin van de gewone aandeelhouders.

In de literatuur is ook voorgesteld dat de vennootschap kiest voor vrijwillige herstructurering van het kapitaal op basis van een fictieve omrekeningskoers van de nominale bedragen van de aandelen in euro van 0,4. Dit is alleen mogelijk indien de minimale nominale waarde ten minste 1 eurocent zal bedragen. Er is dan sprake van een tegelijk met de omzetting in euro plaatsvindende vrijwillige kapitaalvermindering. Van herstructurering is ook sprake als de vennootschap aandelen splitst of samenvoegt.

Ik meen dat vennootschappen in afwijking van de hoofdregel van artikel

67a/178a bij de omzetting in euro ook zo'n wijziging moeten kunnen doorvoeren. Daarvoor dient artikel 67b/178b. De statutenwijziging zal in beginsel moeten plaatsvinden met inachtneming van de gewone regels van besluitvorming van de algemene vergadering van aandeelhouders. Zo is een besluit van de algemene vergadering van aandeelhouders vereist en dient in het geval van een structuurvennootschap de raad van commissarissen een bestuursvoorstel hieromtrent goed te keuren (artikel 164/274). De vennootschap dient er voorts op toe te zien, dat de voorschriften van de verordeningen worden nageleefd.

Gaat het om splitsing en samenvoeging van aandelen, dan verdient de positie van aandeelhouders die door een aandelensplitsing hun rechten beknot zien bijzondere aandacht. In de bepalingen voor splitsingen en fusies van vennootschappen is voorgeschreven dat, wanneer aandeelhouders als gevolg van de nieuwe kapitaalstructuur in ruil voor hun aandeel in gulden deels recht hebben op betaling van een bedrag in geld of gehouden zijn een bedrag bij te betalen, dat bedrag niet hoger mag liggen dan 10% van de nieuwe nominale waarde. Ook daar is het mogelijk dat door de ruilverhouding tussen de oude en nieuwe aandelen fracties ontstaan. De aandeelhouders die – meestal omdat zij slechts een of enkele aandelen bezitten – op grond van de nieuwe structuur geen aandelen zouden kunnen verkrijgen, kunnen op deze manier schadeloos worden gesteld. Door de mogelijkheid van uitbetaling in geld te beperken tot 10% wordt voorkomen dat een relatief groot deel van de aandeelhouders ter gelegenheid van de herstructurering van de vennootschap wordt uitgekocht. Voorgesteld wordt dit in artikel 67b ook voor de aandelensplitsing als gevolg van herstructurering te regelen. Ook wordt daarbij voorgeschreven dat deze aandeelhouders met zo'n wijziging moeten instemmen.

Artikel 67c/178c

Overweging 11 van de 235-verordening stelt dat de invoering van de euro het afronden van geldbedragen vereist. Voor die afronding worden in de 235-verordening dwingende regels voorgeschreven. De nationale wetgever kan hiervan slechts afwijken indien de nationale bepalingen inzake afrondingen een hogere graad van nauwkeurigheid opleveren. Deze regeling heeft de vraag opgeworpen of de nominale waarde van aandelen die nu worden uitgedrukt in guldens moet worden omgezet in euro en of een afronding daarbij verplicht moet worden voorgeschreven. Het overgrote deel van de vennootschappen zal niet of nauwelijks behoefte hebben aan aanpassing van de statuten. Dat geldt bijvoorbeeld voor bv's met een of hooguit enkele aandeelhouders. Wijziging van de statuten in die zin, dat in plaats van gulden euro zal moeten worden gebruikt, wordt daarom niet verplicht gesteld. Evenmin is het noodzakelijk dat de eurobedragen worden afgerond. Weliswaar kan de officieel vast te stellen omrekeningskoers er in voorkomende gevallen toe leiden, dat de nominale waarde van bepaalde aandelen met een oneindige reeks cijfers achter de komma zou moeten worden aangeduid, voor het handelsverkeer hoeft dit niet op onoverkomelijke bezwaren te stuiten. Ook nu is men gewend met dergelijke cijferreeksen te werken.

Door vennootschappen niet te verplichten hun statuten aan te passen, noch de van rechtswege omgezette guldensbedragen af te ronden, ontstaan de facto na 1 januari 2002 vennootschappen met aandelen uitgedrukt in meer dan twee cijfers achter de komma. Deze uitzondering op de hoofdregel is mijns inziens gerechtvaardigd in het licht van de wens de kosten van de invoering van de euro ook voor het bedrijfsleven beperkt te houden.

Dat aandelen worden toegelaten met een nominale waarde uitgedrukt in vele cijfers achter de komma brengt de praktische vraag mee of een dergelijke lange, soms oneindige reeks cijfers ook moet worden gepubli-

ceerd. Artikel 67c legt vast dat de vermelding van de nominale waarde van aandelen kan worden beperkt tot twee cijfers achter de komma. De vermelding is uitsluitend bedoeld om het gebruik van de cijfers in het maatschappelijk verkeer te vereenvoudigen. Het artikel bepaalt daarom tevens dat de vermelding geen rechtsgevolg heeft. Om duidelijk te maken dat het hier om een vereenvoudigde notering en niet om een afronding gaat, moet de vennootschap vermelden dat hij gebruik heeft gemaakt van deze wettelijke mogelijkheid.

Vanaf 1 januari 2002 is de gulden geen rekeneenheid meer. De vennootschap die na 1 januari 2002 wijzigingen in zijn kapitaal of de nominale waarde van zijn aandelen aanbrengt, kan de gulden dan ook niet langer actief gebruiken voor de aanduiding van de nominale waarde en het kapitaal moet wijzigen in euro. Het is verder onwenselijk dat statuten zowel verwijzingen naar gulden als naar euro bevatten. Daarom wordt in lid 2 voorgesteld te bepalen, dat een wijziging in een statutaire bepaling waarin een bedrag in gulden voorkomt, betekent dat een vennootschap dan tevens de vermeldingen in gulden moet wijzigen in euro. Het gaat dan niet alleen om bepalingen betreffende het kapitaal of het nominale bedrag van de aandelen, maar ook om regelingen inzake statutaire bevoegdheidsbeperkingen of toestemmingsvereisten. De vennootschap kan daarvoor artikel 67a/178a of artikel 67b/178b gebruiken.

Artikel 80a/191a

Voor storting op aandelen in nieuwe of bestaande vennootschappen na 1 januari 1999 geldt het volgende. De invoering van de euro betekent dat de deelnemende valuta voortaan in een vaste verhouding ten opzichte van elkaar en van de euro staan. Storting op aandelen luidend in nationale geldeenheden van tot de Europese Monetaire Unie toegetreden landen bergt daarmee niet langer het gevaar in zich, dat de waarde tussen het moment van storting en het moment van oprichting wijzigt. Storting in deze bedragen hoeft voor de toepassing van dit artikel en de artikelen 93a lid 2/203a lid 2 niet langer als storting in vreemd geld te worden beschouwd.

Artikel 121a/231a

Als een vennootschap voor 1 januari 2002 zijn kapitaal en aandelen omzet in euro, is daarvoor een statutenwijziging noodzakelijk. Uit het beginsel dat tot 2002 niemand kan worden gedwongen de euro te aanvaarden, kan worden afgeleid dat de algemene vergadering met deze omzetting moet instemmen, ook als omzetting niet tot enige wijziging in de waarde van de aandelen of de verhoudingen leidt. Aanpassingen van het kapitaal van de vennootschap vereisen op grond van artikel 25 en 30 van de tweede richtlijn de instemming van de algemene vergadering. Zijn er meerdere soorten aandelen, dan wordt de instemming van elke groep geëist. Deze regels zijn in boek 2 terug te vinden in de artikelen 96/206 en 99/208. Na 1 januari 2002 zullen aandeelhouders de omzetting van hun aandelen in euro moeten accepteren, maar hun toestemming blijft vereist voor een afronding en de daaruit eventueel voortvloeiende kapitaalwijziging. In de literatuur is verdedigd, dat het bestuur van de vennootschap bij wet het recht zou moeten krijgen om te besluiten tot een kapitaalverhoging tot een bepaald bedrag of een bepaald percentage van het geplaatst kapitaal (genoemd zijn 1000 euro of 4%). Op die manier zou de kapitaalverhoging die het gevolg is van een afronding naar boven eenvoudig kunnen worden doorgevoerd. In het licht van de opmerkingen van de Europese Commissie meen ik dat betwijfeld kan worden of zo'n wettelijke regeling verenigbaar is met het Europees recht. Wel is het mogelijk dat de algemene vergadering zelf op de voet van artikel 96 besluit, de verhoging van het kapitaal aan een ander orgaan van de vennootschap op te dragen.

De artikel 235-verordening bepaalt dat rechtsverhoudingen door de invoering van de euro niet worden gewijzigd. De nationale wetgever dient dan ook zo weinig mogelijk in te grijpen in die verhoudingen. Daarom is niet gekozen voor het terzijde stellen van de rechten van bijvoorbeeld de houder van prioriteitsaandelen, of een besluit tot statutenwijziging dat is voorbehouden aan de algemene vergadering, bij wet opdragen aan een ander vennootschapsorgaan. De algemene vergadering kan zelf uiteraard wel tot zo'n overdracht besluiten.

Wel kan de wetgever de vereisten voor besluitvorming binnen een vennootschapsorgaan (tijdelijk) aanpassen. Het vereenvoudigen van de besluitvorming in de algemene vergadering door het verlagen van de voor een statutenwijziging vereiste meerderheid is een van de maatregelen die de Europese Commissie noemt in een opsomming van de mogelijkheden die lidstaten ten dienste staan om de introductie van de euro voor vennootschappen te bevorderen. Een dergelijke van de gewone besluitvormingsregels afwijkende bepaling is bijvoorbeeld ook door Duitsland ingevoerd (artikel 3 paragraaf 2 sub 4 Gesetz zur Einfuhrung des Euro, Bundesgesetzblatt G 5702, 1998 van 15 juni 1998).

De wet kent slechts enkele bepalingen over besluitvorming in de algemene vergadering. In de statuten kunnen voor wijziging versterkte, soms zelfs grote meerderheden worden vereist. Aan zo'n versterkte meerderheid ontnemen vooral minderheidsaandeelhouders bescherming. Ik acht het echter niet juist als een statutenwijziging die uitsluitend betrekking heeft op de afrondingsgevolgen van de invoering van de euro, kan worden gefrustreerd door een kleine minderheid van de aandeelhouders. De omrekenmethode in het voorgestelde artikel 67a /178a en volgende neemt als uitgangspunt de positie van de individuele aandeelhouder. Met deze keuze wordt beoogd dat een omzetting zo min mogelijk ten nadele van die individuele aandeelhouder zal geschieden. Het is dan niet onredelijk om de besluitvorming in de algemene vergadering die uitsluitend op deze wijziging ziet, in afwijking van de gebruikelijke bepalingen bij gewone meerderheid te laten plaatsvinden. Op die manier wordt tevens voorkomen dat een in de statuten voorgeschreven (hoog) quorum niet wordt gehaald, hoewel de niet aanwezige aandeelhouders op zichzelf beschouwd geen bezwaren tegen de wijziging zouden hebben. Daarom wordt voorgesteld om voor een besluit bedoeld in artikel 67a voor te schrijven dat het besluit mag worden genomen met een gewone meerderheid van stemmen, mits ten minste de helft van het geplaatste kapitaal (voor de wijziging) is vertegenwoordigd. Het gaat dan om het geplaatste kapitaal in gulden. Dit voorstel is in overeenstemming met de tweede richtlijn.

Besluiten op de voet van artikel 67b kunnen veel grotere gevolgen hebben voor de onderlinge positie van de aandeelhouders. In dit geval is immers sprake van een tegelijk met de omzetting in euro plaatsvindende vrijwillige herstructurering van het kapitaal. Een aandeelhouder die zich met zo'n herstructurering geconfronteerd ziet, behoort te kunnen vertrouwen op de wettelijke en statutaire bepalingen omtrent zulke herstructureringsbesluiten. Voor dergelijke besluiten geldt de vereenvoudigde meerderheid niet.

Artikel 125/235

De regeling in artikel 67a/178a is bedoeld om verschuivingen op te vangen bij wijziging van het kapitaal als rechtstreeks gevolg van de omrekening van gulden in euro met behulp van de officiële omrekeningskoers en de daarbij toe te passen afronding. Voor een uitsluitend hierop gerichte statutenwijziging zal een verklaring van geen bezwaar niet vereist zijn. Indien vennootschappen de voorkeur geven aan andere nominaties of een ander bedrag voor het maatschappelijk kapitaal (herziening van kapitaalstructuur), gelden de gewone bepalingen omtrent statutenwijzigingen.

Artikel 373

Lid 4 van dit artikel bevat een opsomming van door de wet voorgeschreven reserves. De euroreserve die krachtens artikel 67a/178a moet worden gevormd, is zo'n reserve. Artikel 373 is met het oog daarop aangepast.

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals